

درس چهاردهم - ادب از که آموختی؟

واژگان

طبق غازی : طبلی که پیشاپیش لشکر به صدا در می آمد - طبل جنگی پرهیز کردن : دوری کرد - خودداری آموخت : یاد گرفت - یاد داد عطار : عطر فروش ناپسند : بد نامناسب	مشک : ماده روغنی بسیار معطر و خوش بو اندوخت : جمع کرد - گرد آوری کرد چندان : هر مقدار - هر اندازه طبله : صندوقچه غازی : جنگجو
--	---

هم خانواده

طلب : طالب - مطلوب عالم : علم - معلوم - علوم ادب : ادیب - آداب قادر : قدیر - قدرت تفکر : فکر - متفکر - افکار	رنج : رنجیده - رنجور طالب : طالب - مطلوب عمل : عملیات عطار : معطر - عطر فروش حق : حقایق - حقیقت
--	---

مخالف

سودمند : بی فایده نادان : نادان عالم : جاهل - نادان تهی : پر	نادان : دانا رنج : راحتی - آسایش ناپسند : خوب و پسندیده بی ادب : با ادب
---	--

واژه های املائی

عسل - پرهیز - عطار - طبله - هنر نمای - طبل غازی - بلند آواز - میان تهی - بیهوده - سعی - عالم بی عمل - لقمان - نظر - ناپسند -
--

- سعدی شاعر قرن هفتم هجری قمری است . در شیراز به دنیا آمد و در همان جا درگذشت و به خاک سپرده شد . کتاب های گلستان و بوستان از جمله آثار او هستند .
- گلستان به نظم و نثر و بوستان به نظم نوشته شده است
- استاد سخن و شیخ اجل از لقب های اوست

ادب از که آموختی

دو کس رنج بیهوده بردند و سعی بی فایده کردند . یکی آن که اندوخت و نخورد و دیگر آن که آموخت و نکرد .

علم چندان که بیشتر خوانی   چون عمل در تو نیست نادانی

دو نفر هستند که همیشه بیهوده رنج می برند و تلاش بی فایده دارند . یکی آن کسی که مال خود را جمع کرد و استفاده نکرد و دومی آن کس که چیزی را یاد گرفت ولی به آن عمل نکرد .

هر چقدر علم و دانش بیاموزی ولی وقتی به آن عمل نکنی مانند فرد نادان هستی

یکی را گفتند عالم بی عمل به چه ماند ؟ گفت به زنبور بی عسل .

از شخصی پرسیدند دانشمندی که به علم و دانش خود عمل نمی کند مانند چیست ؟ گفت مثل زنبوری است که عسل ندارد یعنی تلاشش فایده ای ندارد .

لقمان را گفتند : ادب از که آموختی ؟ گفت از بی ادبان . هر چه از ایشان در نظرم ناپسند آمد از آن پرهیز کردم .

به لقمان گفتند ادب چه کسی یاد گرفتی ؟ گفت از بی ادبان ، هرکاری که از افراد بی ادب به نظرم بد و نامناسب می آمد آن را انجام نمی دادم .

مشک آن است که خود ببوید ، نه آن که عطار بگوید . دانا چون طبله عطار است خاموش و هنرنمای و نادان چون طبل غازی بلند آواز و میان تهی .

مشک خوب مشککی است که خودش بوی خوب داشته باشد نه این که عطر فروش از بوی خوب آن تعریف کند .

انسان دانا مانند صندوقچه ی عطر فروش است بدون سر و صدا مثل صندوقچه که صدایی ندارد اما عطرش در همه جا پراکنده می شود و انسان نادان مانند طبل جنگ پر سر و صدا و تو خالی .

نکات دستوری :

به فعل های زیر دقت کنید .

مریم خورد . در این جمله می توانید از فعل بپرسید مریم چه چیزی را خورد ؟ برای این که پیام جمله کامل شود به کلمه یا کلمات دیگری نیاز داریم که جوابی برای این سوال است .

مریم سیب را خورد

مادر گلدان را آورد . چه چیزی را آورد ؟

گلدان را

(گلدان که جواب این پرسش انجام شده است نقش مفعول دارد و را نیز نشانه مفعول است)

• مفهوم همه فعل های استفاده شده در جمله نیازی به کامل شدن با مفعول ندارند .

هوا سرد شد . در این جا نمی توان از فعل پرسید چه چیزی را / چه کسی را

علی دفتر را برداشت .

این جمله از سه قسمت تشکیل شده است . یک قسمت اصلی که می دانیم فعل جمله است یعنی کاری که انجام شده است.

یک قسمت دیگر انجام دهنده کار است که به آن فاعل می گویند.

و قسمت سوم کلمه یا کلماتی هستند که مفهوم فعل را کامل می کنند . کلماتی که کار بر روی آن ها انجام می شود و به آن مفعول می گویند.

لیلا دوستش را دید .

فاعل مفعول فعل

نکته :

• اول بهار زیبا و دل انگیز قلم به دست گرفت .

• دومین نقاش تابستان گرم دست به کار شد .

کلمه هایی مانند اول ، دومین ، سوم ، نخست ، آخر ، ابتدا باعث می شود که مطالب کل متن به هم مرتبط شوند و ترتیب زمانی را

نشان می دهد .

*****

پرسش های متن درس

- ۱- کلمه های در هم ریخته را مرتب کنید و جمله بنویسید .
 بیوید - مشک - عطار - آن که - خود - آن - نه - است - که - بگوید
- ۲- نمودار جمله های زیر را رسم کنید .
 زهرا کتاب را آورد .
 مادر وسایل را جمع کرد .
- ۳- معنی هر واژه را جلوی آن بنویسید .
 عطار :   طبله :   غازی :   پرهیز کردن :   چندان :   ناپسند:
- ۴- مفهوم جمله زیر را بنویسید .
 دو کس رنج بیپوه بردند و سعی بی فایده کردند یکی آن که اندوخت و نخورد و دیگر آن که آموخت و نکرد .
- ۵- مخالف کلمه های زیر را بنویسید .
 بی فایده :   ناپسند :   بیش تر :   عالم :
- ۶- جدول را کامل کنید
 رنج - بی فایده - ادب - آموخت - هنر نما - تسخیر ناپذیر - بنده پروری - طبل -
 کلمات ساده :   کلمات مرکب :
- ۷- درستی یا نادرستی عبارتند های زیر را مشخص کنید .
 - دانا مانند طبل غازی و نادان مانند طبله عطار است .
 - آموخت و نکرد یعنی یاد گرفت ولی به آن عمل نکرد
 ۸- عبارت زیر با کدام ضرب المثل، تناسب معنایی بیشتری دارد؟
 مشک آن است که خود بیوید ، نه آن که عطار بگوید .

الف) هر که بامش بیش برفش بیشتر

ب) مرغ همسایه غاز است

ج) ماست فروش نمی گوید ماست من ترش است

۹- لقمان از چه کسانی ادب آموخت؟ چگونه؟

۱۰- هم خانواده کلمات زیر را بنویسید .

عمل :   علم :   ادب :   عطار :   قار :   قصد

۱۱- جملات زیر را در جدول قرار داده و جدول را کامل کنید .

محسن خرید .   ناهید دید .   مادر شست .

جمله	سوال (چه چیزی را / چه کسی را)	پاسخ (مفعول)
علی گرفت .	علی چه چیزی را گرفت ؟	علی کتاب را گرفت .
		محسن نان را خرید .
		ناهید دوستش را دید .
		مادر میوه ها را شست .

۱۲- کلمات زیر را کامل کنید .

- بیهوده   زنبور   بله   ع ا ر
۱۳- در هر گروه از کلمه ها یک کلمه با بقیه ناهماهنگ است آن را مشخص کنید .
- تازه - اندیشید - نو - جدید - ادب - عالم - آداب - مودب - تیر - نیزه - کمان - تیرانداز
۱۴- کدام گزینه با بقیه فرق دارد .

الف (کتاب مریم   ب) درخت بلند   ج) دریای وسیع   د) مادر مهربان
۱۵- کتاب گلستان اثر کیست .

الف (حافظ   ب) سعدی   ج) ایرج میرزا   د) پروین اعتصامی
۱۶- در جمله زیر مفعول کدام گزینه است . من بنایی را از پدرم یاد گرفتم

الف (من   ب) پدرم   ج) بنایی   د) یاد
۱۷- در کدام گزینه تمام واژه ها هم خانواده هستند .

الف (ادب - آداب - مودب   ب) عطر - عطار - مشک
ج) نظم - منظم - ناظر   د) عالم - معلوم - عمل

۱۸- کدام یک از واژه های زیر برای ترتیب زمانی استفاده نمی شود .

الف (اول   ب) ولی   ج) ابتدا   د) نخست

۷- نادرست - نادرست	۱- مشک آن است که خود ببوید ، نه آن که عطار بگوید .
۸- ماست فروش نمی گوید ماست من ترش است	۲- آورد جمع کرد زهرا کتاب را مادر وسایل را
۹- از بی ادبان - هر عملی که آنان انجام دادند و به نظر ناپسند بود از آن پرهیز می کرد	۳- عطار : عطر فروش طبله : صندوقچه غازی : جنگجو پرهیز کردن : دوری کردن چندان : هر مقدار ناپسند : نامناسب
۱۰- علم : معلم عمل : اعمال عطار : عطر ادب : ادیب قصد : مقصود قادر : قدرت	۴- دو نفر بیهوده رنج می برند و تلاش می کنند . یکی آن کسی که مال جمع می کند ولی استفاده نمی کند و دیگری آن کس که علم می آموزد ولی به آن عمل نمی کند
۱۱- محسن خرید - محسن چه چیزی را خرید ناهید دید - ناهید چه کسی را دید مادر شست - مادر چه چیزی را شست	۵- بی فایده : مفید ناپسند : پسندیده بیش تر : کمتر عالم : نادان
۱۲- بیهوده - زنبور عسل - عالم - تیرانداز	۶- کلمات ساده : رنج - ادب - آموخت - طبل کلمات مرکب : بی فایده - هنر نما - تسخیر ناپذیر - بنده پروری
۱۳- اندیشید - عالم - تیر انداز	
۱۴- گزینه الف	
۱۵- گزینه ب	
۱۶- گزینه ج	
۱۷- گزینه الف	
۱۸- گزینه ب	